

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ПРОГРАМА

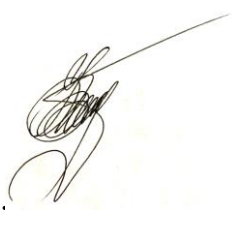
фахового вступного випробування
для прийому на навчання для здобуття третього освітнього-наукового
ступеня доктора філософії (PhD)
спеціальності А1 «Освітні, педагогічні науки»
за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки»
на основі здобутого раніше освітнього ступеня магістра
або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

Київ – 2025

Програма складена на підставі робочого навчального плану підготовки доктора філософії (PhD) спеціальності А1 «Освітні, педагогічні науки» за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки»

Розроблено та затверджено на кафедрі педагогіки, української філології та журналістики (протокол засідання кафедри № 6 від 18.03.2025 р.)

Завідувач кафедри педагогіки д.філос.н., проф. Барна Н.В.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д. пед. н., проф. Зеленов Є.А.

к. пед. н., доц. Кузьменко О.Г.

ПОГОДЖЕНО:

Мазнєв. Є.О.

I. ВСТУП

Головним завданням програми фахового вступного випробування для прийому на навчання для здобуття третього освітнього-наукового ступеня доктора філософії (PhD) спеціальності А1 «Освітні, педагогічні науки» за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» є з'ясування на рівні світоглядної позиції ступеня осмислення і усвідомлення науковцями-початківцями генези розвитку педагогічної науки та педагогічної практики, сутності і значення педагогіки, засад національної освіти; комплексна перевірка якості професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, стану їх готовності до дослідницької діяльності в галузі педагогіки.

Програма включає опорні питання нормативних навчальних курсів: «Педагогіка», «Основи науково-педагогічних досліджень», «Історія педагогіки», передбачає обізнаність фахівців з фундаментальними засадами загальної педагогіки, історії загальної педагогіки, професійної педагогіки, народної педагогіки.

Оцінювання відповідей майбутніх аспірантів проводиться за існуючими сталими вимогами і нормами, а також: з урахуванням: здатності мислити науково-педагогічними категоріями; об'єктивності «бачення» закономірностей і своєрідності розвитку світової, вітчизняної, регіональної освіти; сформованості науково-педагогічного стилю мислення особистості; вміння оцінювати плідні педагогічні ідеї, об'єктивність та неупередженість, розкріпаченість від ідеологічних нашарувань її суджень; схильність до наукової і педагогічної творчості.

Комплектація екзаменаційних білетів передбачає системне відображення вузлових питань з зазначених складових частин програми.

II ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Педагогіка – наука про освіту, навчання та виховання дітей. Джерела розвитку педагогічної науки (традиції, звичаї людей, народна педагогіка; філософія, психологія, етнографія, історія, археологія тощо; світова й вітчизняна практика, спеціально організовані педагогічні дослідження, досвід авторських шкіл). Завдання педагогічної науки. Виникнення й розвиток педагогічної науки. Головні категорії педагогіки (виховання, навчання, освіта, формування, розвиток). Система педагогічних наук. Взаємозв'язок педагогічної теорії та практики.

Методи і процес педагогічного дослідження (традиційні методи, педагогічний експеримент, тестування, анкетування тощо).

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Процес розвитку особистості (спадковість, середовище, виховання, саморозвиток), підходи до процесу розвитку (теорія двофакторності, біогенетичний підхід, соціологічний підхід, діяльнісний підхід).

Рушійні сили розвитку індивіда. Закономірності розвитку дитини. Головні умови розвитку дитини (праця, навчання, гра, діяльність, спілкування). Діагностика розвитку школярів (тести). Вікові й індивідуальні особливості розвитку. Вікова періодизація (історія питання: Я.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, К.Ушинський). Сучасна вікова періодизація і педагогічний процес. Особливості навчання виховання дітей різних вікових груп (молодший шкільний вік (6-10 р.), середній шкільний вік (10/11-15 р.), старший шкільний вік (15-18)). Індивідуальні особливості учнів (типологія школярів; обдаровані й педагогічно занедбані діти).

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС

Педагогічний процес як система (рушійні сили педагогічного процесу, головні характеристики педагогічного процесу, функції педагогічного процесу, закономірності й принципи педагогічного процесу (дидактичні, виховні). Навчання і виховання як головні складові цілісного педагогічного процесу. Самоосвіта й самовиховання - вищий етап розвитку педагогічного процесу. Критерії ефективності цілісного педагогічного процесу. Основні складові педагогічного процесу (типи діяльності - навчання, праця, гра, спілкування; середовище - сім'я, школа).

Мета виховання (історія питання). Мета і завдання виховання в середній школі. Мета і завдання виховання в сучасній національній школі. Завдання національного виховання (розумове, фізичне, трудове, громадянське, моральне, естетичне. Сучасні підходи до освіти і виховання дітей та молоді. Система педагогічних методів (навчання, виховання). Організація педагогічного процесу.

Основні інститути соціалізації дитини (сім'я, освітні заклади, позашкільні заклади, дитячі об'єднання).

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ

Суть і спрямованість інновацій. Авторські навчально-виховні заклади. Інноваційні навчально-виховні заклади. Системи організації педагогічного процесу (історія питання, сучасні аспекти). Сучасні педагогічні технології.

УЧИТЕЛЬ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Роль і місце школи в навчально-виховному процесі. Функції сучасного вчителя (цілеполагання, діагностична, прогностична, розвивальна, проєктивна, планування, інформаційна, організаційна, оціночно-контрольна, корекційна, аналітична). Вимоги до вчителя. Творчість вчителя. Педагогічна майстерність вчителя. Організація та управління діяльністю вчителя. Директор навчально-виховного закладу і вчитель.

ПРОЦЕС НАВЧАННЯ

Сутність процесу навчання, його структура, методологія. Зміст освіти. Освітні стандарти. Зміст освіти в середній школі. Зміст освіти в національній школі. Закономірності й принципи навчання. Контроль і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Актуальні проблеми сучасної дидактики (диференціація, індивідуалізація навчання, інтеграційні процеси, групова форма організації, гуманізація та гуманітаризація навчання, формування критичного мислення).

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Суть і зміст процесу виховання. Основні закономірності й методологія виховного процесу. Теоретико-методологічна характеристика основних напрямів виховання. Загальні методи виховання. Національне виховання, його суть і зміст. Організаційні форми виховної роботи. Актуальні проблеми теорії та практики національного виховання (громадянське виховання, патріотичне виховання, цінності виховання, соціально-правове виховання, - особистісний підхід у вихованні, духовний розвиток особистості, виховання чистої душі, духовність у вимірах культури, виховання та освіти, духовно-культурні цінності виховання та освіти). Українська народна педагогіка про виховання дітей і молоді.

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки. Предмет порівняльної педагогіки, завдання та методи дослідження.

Чинники впливу на розвиток сучасної освіти (глобалізація, економічний розвиток, соціальний, культурний попит).

Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у провідних розвинутих країнах та Україні (США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Японія).

Загальні тенденції реформування сучасних світових освітніх систем

Тенденції розвитку систем дошкільного виховання в розвинутих країнах.

Початкова школа: сучасний стан та перспективи реформування у різних країнах світу. Особливості реформування середньої освіти в розвинених країнах світу.

Приватні загальноосвітні заклади в сучасних освітніх системах Заходу. Основні напрями розвитку системи середньої професійної освіти.

Тенденції розвитку системи вищої освіти, Освіта дорослих. Дистанційна освіта.

Провідні підходи до вирішення завдань ефективності навчального процесу.

Диференціація освіти в провідних розвинутих країнах.

Проблеми стандартизації освіти в провідних зарубіжних країнах. Характеристика моделей європейської школи. Система виховних цінностей у сучасному шкільництві Заходу. Форми й методи соціалізації дитини в освіті

зарубіжжя. Альтернативні навчально-виховні заклади у країнах Заходу в ХХ ст. Проблема інтеграції в сучасній школі і педагогіці.

ІСТОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ВИХОВАННЯ У ПЕРВІСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Концепції генези первісного виховання: еволюційно-біологічна (Ш.Летурно, Дж.Сілтсон) та психологічна (П.Монро).

Становлення виховання як особливої форми діяльності людини. Виникнення сім'ї і родинного виховання.

ШКОЛА І ВИХОВАННЯ У СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

Виховання, і навчання в умовах цивілізації Давнього Сходу: встановлення традицій сімейного виховання (літературні пам'ятки), зародження нових способів соціалізації молоді (спеціальні підготовки жреців, воїнів, чиновників), виникнення і розвиток писемності і

пов'язаного з ним запровадження шил (виникнення професії вчителя, характер шкільництва зорієнтований на жорстоку дисципліну, застосування покарань).

«Дім табличок» у Древній Месопотамії. Школа Древнього Єгипту.

Виховання і школа у Стародавній Індії (вплив кастовості і релігії на виховання). Педагогічна думка Древнього Китаю (погляди Конфуція на виховання).

Виховання і школа в античному світі. Школи Древньої Греції (предмети: читання, письмо, співи; використання абаки, стала; терміни навчання); специфіка виховання у Спарті; особливості шкіл в Афінах (витоки ідеї гармонійно розвиненої особистості, принцип агоністики, платні заклади: музичні школи і гімнастичні (палестри); гімнасії і ефебії як суспільні навчальні заклади). Педагогічна діяльність Платона (застосування ним Академії, його погляди на виховання, принцип «виховуючого» навчання). Педагогічна діяльність Арістотеля (застосування Лікею, його принцип піклування про «всі три види людської душі»).

Школа епохи Елінізму (новий ступінь шкільної освіти - граматичні школи, зміни у статусах гімнасій і ефібій, формування вищої освіти у вигляді філософських шкіл).

Виховання і школа Древнього Риму (вплив давньогрецьких зразків освіти на організацію навчання в Римі; самотутність - у пріоритеті принципу «корисності», практичної спрямованості освіти; «програма семи вільних мистецтв»); структура системи навчання (тривіальні школи, граматичні школи, легіони, риторичні школи). Педагогічні погляди Катана Старшого, Ціцерона і Квінтіліана.

Вплив раннього християнства на виховання і навчання (Євангеліє як етичний орієнтир виховання, християнські школи катахумени як попередниці школи катехизису).

ВИХОВАННЯ І ШКОЛА ЕПОХ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ВІДРОДЖЕННЯ

Освіта у Візантії і її вплив на європейську середньовічну педагогічну думку.

Основні традиції західноєвропейського виховання і навчання (релігійність і авторитарність виховних ідеалів кафедральних і монастирських шіл, відхід від греко- римських зразків виховання і використання «семи вільних мистецтв» у навчанні, схоластика і її видатні представники - Фома Аквінський, П'єр Абеляр; рицарське виховання, виникнення і розвиток різних видів міських шкіл та університетів).

Педагогічна думка і школа епохи Відродження (XIV-XVI ст.). Педагогічна тріада: класична освіта з опорою на античність, фізичний розвиток і громадське виховання; педагогічні погляди Вітторіно да Фельтре і його «Дім радості»; ідеї Т. Мора про загальну освіту для всіх дітей, про виховання молоді у процесі трудової діяльності; педагогічні погляди Еразма Роттердамського.

Представники Реформації (XV-XVI ст.) як проповідники ідей загального елементарного навчання міських дітей Катехизису рідною мовою, посилення незалежності школи від церкви і запровадження учительства як професії.

ШКОЛА І ПЕДАГОГІКА У НОВИЙ І НАЙНОВІШИЙ ЧАС

Школа і педагогіка Західної Європи і Північної Америки у середині XVII -кінці XVIII ст.

Педагогічні ідеї Я.Коменського і його «Велика дидактика» (принцип природовідповідності, вікова періодизація, перше у світовій педагогіці керівництво по дошкільному вихованню «Материнська школа», початкова школа як школа рідної мови, дидактичні принципи: наочність навчання, свідомість засвоєння предметів, системність викладу, посильність і міцність знань; класно-урочна система Коменського; його підручники; моральне виховання і роль дисципліни). Готський шкільний статут (1642). Обґрунтування принципу поєднання навчання з продуктивною працею.

Педагогіка і школа за часів Просвітництва.

Педагогічні погляди Джона Локка (його трактат «Думки про виховання» як виклад принципів виховання джентельмена). Концепція природовідповідного виховання педагогічного роману «Еміль, або Про виховання» Жан-Жака Руссо (періодизація розвитку людини і узгоджені з нею завдання виховання, педоцентризм, критика догматики і станової системи виховання, ідеї вільного виховання).

Клод Анрі Гельвецій та його книга «Про розум» (ідеї перебудови освіти у демократичному дусі: індивідуалізація навчання, відмова від пріоритету церкви у формування моралі підростаючого покоління, вимога громадянського виховання на «благо нації»).

Педагогічні погляди Дені Дідро (принцип доступності загальної освіти, її безкоштовність і відокремлення від церкви; ідеї реформування освіти колегів - концентричність викладу, розширення програми природничо-наукового циклу і звуження класичної освіти). Педагогічні ідеї і шкільні

проекти за часів Французької революції XVIII ст. Проект реорганізації системи народної освіти Ж.Кондорсе.

Німецька міська (латинська) школа і гімназія, англійські і американські граматичні школи, французькі колежі як головні заклади повної загальної освіти у XVII - XVIII ст.

«Філантропів» І.Базедова як приклад учбового виховного закладу нового типу. Розвиток ідей Ж.-Ж.Руссо у діяльності філантропів.

Школа і педагогіка у Західній Європі і США у XIXст..

Особливості розвитку школи і педагогіки на Заході за нового часу (національно- державна специфіка, розбіжності між; напрямками педагогічної думки, шкільного законодавства і системи освіти).

Педагогічна діяльність і спадщина Й.Песталоцці (його теорія елементарної освіти, холистичний зміст мети виховання, ідея виховуючого навчання, розробка методики початкового навчання і деяких часткових методик).

Дошкільна педагогіка. «Виховання людини» і теорія гри Фрідріха Фребеля.

Керівництво, навчання і моральне виховання як засоби виховання гармонійної особистості за педагогічними поглядами Йогана Фрідріха Гербарта.

Дидактика розвиваючого навчання природо-відповідності і культуровідповідності як головні ідеї Фрідріха Адольфа Дістервега.

Типологія загальноосвітніх закладів Ф.Шлеймахера.

Особливості типів початкової і середньої школи на Заході у XIX ст.

Зарубіжна школа і педагогіка першої половини XXст.

Соціальна педагогіка як вияв педагогічного традиціоналізму. Ідеї представників Соціальної педагогіки Е.Дюркгейма (його концепція виховання як залучення кожного члена суспільства до «колективних уявлень» свого часу), П.Наторпа (його погляди на важливість виховання волі).

Педагогіка неотомізму як спроба синтезу релігії і педагогіки. Школа у Вальфдорфі.

Містико-антропологічна концепція Рудольфа Штайнера. Овід Декролі і реформаторська педагогіка.

«Нові школи» і погляди на їхню сутність А.Фер'єра, О.Демолена і

Ідея «громадянського виховання» і трудової школи у спадщині Г.Кершенштейнера.

Здобутки експериментаторської педагогіки, досягнуті А.Лаєм (школа дії), А.Біне, Е.Клапередом, Е.Торндайком.

Педагогічні погляди на дошкільне виховання Марії Монтесорі.

Джон Дьюї - яскравий представник педагогічного «інструменталізму» і прихильник методу навчання шляхом діяння.

Ідеї вільної шкільної общини у педагогічній діяльності О.Нілла.

Традиції вальдорфської школи Р. Штайнера і їхнє сучасне продовження. Педагогічна технологія С.Френе.

Експериментальні школи СТА (У.Кілпатрік і метод проектів, К.Уошборн і Вінетка- план, Е.Паркхерст і Дальтон-план).

Екзистенціалістична педагогіка і погляди Ж.-П.Сартра.

Сучасна школа в зарубіжній педагогіці.

Сучасні дидактичні концепції Заходу (традиційна парадигма, раціоналістична модель, феноменологічний напрям).

Теоретичні концепції виховання (соціологізаторська парадигма і біопсихологічний напрям).

Пріоритети виховання у дусі загальнолюдських цінностей, в ім'я миру.

Існуючі підходи до розв'язання проблеми демократизації освіти (егалітаризм загальної освіти та диверсифікація освіти згідно з індивідуальним нахилом).

Напрямки модернізації навчально-виховного процесу у зарубіжній школі. Традиції практики шкільного виховання у розвинених країнах світу.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ ВИХОВАННЯ У ПЕРВИСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розвиток освіти і виховання дітей в епоху палеоліту, неоліту і трипільської культури.

Писемність. Велесова книга - першоукраїнський літопис.

ШКОЛА, ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Зумовленість характеру виховання, його змісту, форм і методів географічним положенням, природними та соціальними умовами становлення української народності. Створення буквенно-звукової графіки письма. Становлення феодальної держави та прийняття християнства як основні чинники розвитку грамотності на Русі. Значення реформ Володимира Святославовича для розвитку освіти, сутність поняття «книжне вчення». «Школи грамотності та «школи книжного вчення» в Київській Русі, особливості навчання і виховання в них. Методи вивчення азбуки (буквоскладальний метод). Пам'ятки педагогічної думки XI-XII ст. «Слово про закон благодаті» митрополита Іларіона - перша праця з вітчизняної дошкільної педагогіки.

ОСВІТА Й ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ В XIV-XV ст. Вплив на розвиток української культури та освіти феодальної роздробленості, перебування українських земель в складі Польщі, Литви, Угорщини та Молдавії. Ослаблення значущості освіти в Україні. Посилення впливу латинських та католицьких шкіл. Школи при монастирях. Павло Русин. . Юрій Дрогобич.

Розвиток шкільництва в Галицько-Волинській державі.

ОСВІТА Й ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ В XVI-XVII ст.

Характер освіти в Україні в XVI ст. Елементарні школи, колегіуми. Церковні православні школи. Приходські школи, школи підвищено-елементарного рівня.

Виникнення друкарства. Видавнича діяльність українських першодрукарів. Перші друковані навчальні книги.

Виникнення і роль братських шкіл. Київська братська школа. Львівська братська школа. Відкриття Острозької Академії. Києво-Могилянська Академія -виникнення, етапи розвитку і становлення. Просвітницька та культурна діяльність П.Могили. Демократичні ідеї освіти й виховання в українській педагогіці епохи відродження. Творчість М.Смотрицького. «Граматика Мелетія Смотрицького». Діяльність П.Беренди, його енциклопедія. «Риторика» І.Галятовського. Педагогічні погляди Є.Славинецького та Є.Полоцького. Педагогічна діяльність СЯворського. Ф.Прокопович та його роль у розвитку педагогічної думки в Україні.

Система виховання козацької молоді (січові, мистецькі, полкові, школи). Створення козацької педагогіки, її сутність та особливості.

ШКОЛА І ПЕДАГОГІКА В УКРАЇНІ В ХУІІІ ст.

Розвиток українського шкільництва у ХVІІІ ст. Рівень освіти на Лівобережжі та Слобідській Україні. Полкові початкові школи. Січові школи. Головна січова школа (1754-1768). Парафіяльні школи. Колегіуми. Харківський колегіум. Діяльність мандрівних дяків. Втрата Україною автономії (1775) та зруйнування Січі. Реформа 1786 р. і зміни в освіті. Система освіти на Правобережній Україні. Указ про заборону друкувати книжки українською мовою і вилучення українських текстів із церковних книг. Наказ 1789 р. про закриття українських шкіл та заборону української мови у навчальних закладах.

Особливості проекту Батуринського університету (1760).

Життя та діяльність Г. Сковороди (1772-1794). Принципи та завдання виховання у педагогічних поглядах Г.Сковороди.

Стан розвитку освіти на західноукраїнських землях. Шкільні реформи Марії Терезії (1777), Йосифа ІІ (1781). Едукаційна комісія і нова система шкільництва.

СТАНОВЛЕННЯ ШКОЛИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ (перша половина ХІХ ст.)

Знищення елементів української освіти російським царатом та процеси уніфікації в освітній галузі. Реформування системи освіти за правління Олександра ІІ Статут 1804 р. і його наслідки. Реакційна сутність Статуту, виданого Миколою І (1828). Стан освіти і школи. Кирило-Мефодіївське товариство і його освітня програма.

Загальна характеристика освітніх установ України у першій половині ХІХ ст. (церковно-парафіяльні школи, повітові школи, гімназії, ліцеї, університети).

Відкриття Харківського університету (1805). Відкриття Київського університету (1834). Виникнення і розвиток Гімназії вищих наук у Ніжині (1820). Львівський університет (етапи становлення і розвитку). Духовні семінарії. Духовні училища. Прихідські (початкові) школи. «Інститути

шляхетних дівчат». Єпархіальні школи. Недільні школи (кінець 50-их). Русифікація навчання у навчальних закладах.

Життя і педагогічна творчість М.Костомарова. Викладацька та просвітницька діяльність. Етнографічні розвідки.

Ідеї національного виховання у спадщині М.Драгоманова. Просвітницька діяльність М.Драгоманова.

Педагогічні погляди Т.Шевченка (1814-1861). Освітньо-виховний ідеал. Сімейне виховання. «Букварь Южнорусский».

Стан освіти в Західній Україні на початку ХІХ століття та пробудження національної самосвідомості та освітньої справи. Стан освіти в Східній Галичині, на Буковині та в Закарпатті. Боротьба українців за рідну мову та проти політики австро-угорської імперії у галузі освіти. «Руська трійця». «Русалка Дністрова». •

Становище національної освіти й культури на західноукраїнських землях після революції -1848 р. Просвітницьке товариство «Галицько-Руська Матиця» (1848). Політична реакція. Післявоєнне десятиріччя (1851-1861) в розвитку освіти на західноукраїнських землях.

Педагогічні погляди та діяльність О.Духновича (1803-1865).

ОСВІТА І ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ-НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Громадсько-педагогічний рух в Україні 60-х рр. ХІХ ст. Створення Громад на Україні (Київська, Одеська, Полтавська, Харківська, Чернігівська та . ін.), їх значення у розвитку ідей про національну освіту. Визначні діячі-громадівці (В.Антонович, Б.Грінченко, М.Драгоманов, П.Житецький, О.Кістяківський, М.Костомаров, В.Науменко, О.Русов та ін.) Просвітницька діяльність Громад. Недільні школи.

Політика царського уряду щодо освіти українців. Валуєвський циркуляр. Емський указ.

Внесок у розвиток педагогічної думки прогресивних діячів другої половини ХІХ - початку ХХ ст.: М.Драгоманова, М.Трушевського, В.Науменка, О.Музиченка, Я.Чепіги, Є.Чикаленка). Просвітницька діяльність Х.Алчевської. Педагогічна спадщина Т.Лубенця.

Вплив подій 1905 р. на умови розвитку української педагогічної думки. Просвітницькі товариства. Роль і значення української преси у розробці проблем національної школи («Рада», «Громадська думка» та ін.) Педагогічний журнал «Світло». Створення національних підручників. Просвітницька діяльність та педагогічні ідеї Б.Грінченка. Внесок у розвиток української педагогіки С.Русової.

Особливості розвитку народної освіти в другій половині ХІХ - на початку ХХ ст. на землях Західної України. Відкриття Чернівецького університету (1875). Педагогічні погляди Ю.Федьковича та І.Франка.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА Й ПЕДАГОГІКА ВІД РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПОТЯСІНЬ 1917Р. ДО КІНЦЯ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ 1917-1945

Боротьба за українську школу в період визвольних змагань українського народу (1917-1920). Освітня політика українських урядів (Центральної Ради, Гетьманату, Директорії). Курс на розбудову національної школи та відображення цього в державних документах про освіту. Педагогічні погляди М.Грушевського. Внесок у розбудову рідної школи перших національних міністрів (І.Стешенка, М.Василенка, П.Холодного, І.Огієнка). Педагогічна спадщина С.Русової.

Розвиток української системи освіти у напрямі соціального захисту дітей на основі «Декларації Наркомосу УСРР про соціальне виховання дітей» (1920) та постанови НКО «Про дитячі будинки». Г.Гринько та Я.Ряппо - теоретики та організатори нової системи освіти.

Радянізація освіти. «Кодекс законів про народну освіту УСРР» (1922). Освітня робота і боротьба за соціалізм. Коренізація та українізація. Роль народних комісарів освіти О.Шумського (1924-1927 рр.) і М.Скрипника (1927-1933 рр.) в справі українізації. Зміна сутності терміну «українізація» протягом 20-х років.

Пошуки нових шляхів розвитку освіти. Орієнтація на передову педагогічну думку Західної Європи та США. Вплив на українську школу педагогічних поглядів Дж.Дьюї. Особливості змісту освіти у комплексних навчальних програмах. Авторські концепції комплексності (П.Іванищ, О.Музиченко, І.Соколянський, Я.Чепіга). Комплексно-проектна (з 1930) та проектна (1931) системи навчання. Швидкоминучість ідеї інтеграції у зв'язку із зміною освітньої парадигми.

Розвиток педології як науки про виховання дитини. Видатні вчені - представники педологічної науки.

Педагогічна система А.Макаренка. Життя та діяльність вченого. Основні положення теорії А.Макаренка про колектив. Особливості використання праці як фактору виховання. Засади родинного виховання у творчості вченого.

Уніфікація освітньої галузі у 1930-1940-их роках. Сталінські репресії в Україні і їх вплив на освіту. Освітня в «Спілці визволення України». Розвиток методичної науки. Українська школа в роки Великої Вітчизняної війни.

Українське шкільництво на західноукраїнських землях. Польська політика в освіті Галичини (1919-1920). Функціонування Львівського університету та інших українських закладів освіти у підпіллі. Роль у розвитку шкільництва Галичини греко-католицької церкви на чолі з митрополитом А.Шептицьким. Українське шкільництво Буковини під владою Румунії (з 1918 р.). Розвиток українського шкільництва Закарпаття у складі Чехії (з 1919 р.). Вклад у збереження рідної мови та освіти О.Кобилянської. А.Волошина, М.Лідгірянки.

РОЗВИТОК ОСВІТИ, ШКОЛИ Й ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ у 50-90-і рр. XX ст.

Процеси демократизації в країні і їх вплив на школу.

Зміст закону «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР» (1958): запровадження загальної

обов'язкової восьмирічної освіти; визначення типів навчальних закладів, що давали повну середню освіту (середні загальноосвітні трудові політехнічні школи з виробничим навчанням, вечірні (змінні) середні загальноосвітні школи з трирічним терміном навчанням, технікуми, середні спеціальні навчальні заклади); школи-інтернати. Позитивні та негативні риси цього закону.

Переведення середніх загальноосвітніх трудових політехнічних шкіл з виробничим навчанням з одинадцятирічного на десятирічний термін навчання. Предметні комісії, розробка навчальних «планів і програм. Реформування організації змісту середньої освіти.

Розвиток середньої, вищої та професійної освіти у 60-70 рр. Перехід початкової школи від чотирирічного циклу навчання до трирічного. Обов'язковість середньої освіти. Сутність постанови «Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи УРСР» (1966). Зміни у змісті освіти. Навчальні плани та програми.

В.Сухомлинський - видатний український педагог-гуманіст. Актуальні проблеми навчання та виховання в контексті педагогіки В.Сухомлинського. В.Сухомлинський про виховання особистості.

Розвиток українського шкільництва за умов зміцнення тоталітарного режиму (70-80 рр.). Освітня політика урядів Радянського Союзу та її вплив на розвиток української освіти. Суть і зміст виховання в радянській школі в 60-80-і рр. Постанови уряду про мову навчання, спрямовані у напрямі русифікації української молоді. Постанова «Про додаткові» заходи щодо вдосконалення вивчення російської мови в загальноосвітніх навчальних закладах УРСР» (1983).

Криза освіти. Спроби уряду Радянського Союзу реформування освіти та причини їх невдачі (Постанова «Основні напрями реформи загальноосвітньої» та професійної школи» (1984). Подальша русифікація української школи. Громадянський рух за перебудову освіти в Україні. Закон про мови (1989).

Вклад українських вчених у розвиток національного шкільництва, педагогічної науки (А.Бондар, Т.Бугайко, Ф.Бугайко, П.Волинський, ІМСостюк, В.Онищук, С.Литвинов, О.Мазуркевич, І.Синиця, В.Смаль, М.Стельмахович, В.Сухомлинський та ін.).

Проголошення незалежності України (1991) можливість і потреба будівництва національної освіти в Україні.

ОСВІТА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДУХОВНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ.

Найважливіші напрями відродження освіти в Україні. Інтеграція національної освіти України в світовий освітній простір. Обов'язки держави щодо здійснення загальної середньої освіти в Україні. Закон України «Про освіту» (1991; 1996). Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.») (1993). «Положення про середній загальноосвітній навчально-виховний заклад» (1992).

Концепції національного виховання (1994, 1996). Концепція позакласної виховної роботи загальноосвітньої школи (1992).

Створення Академії педагогічних наук України (1992) і її роль у розвитку національної педагогічної науки.

Конституція України (1996) про освіту. Положення про ступеневу систему освіти в Україні (1993).

Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку. Указ Президента України «Основні напрями реформування вищої освіти в Україні (1995). «Положення про державний вищий навчальний заклад освіти» (1996). Основні напрямки перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в Україні.

Закон України «Про загальну середню освіту» (1997). Концепція системи управління народної освіти (1999).

Інноваційні процеси, нові типи шкіл. Педагогічні технології. Позашкільні заклади.

Створення нових альтернативних навчальних закладів. Альтернативна освіта.

НАРОДНА ПЕДАГОГІКА В ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Суть понять «народна педагогіка», «етнопедагогіка». Використання народної педагогіки в родинно-громадсько-шкільному вихованні. Народне родинознавство. Народне дитинознавство. Батьківська педагогіка. Народна дидактика. Народна педагогічна деонтологія.

Становлення української етнопедагогіки. Особливості етапів історичного розвитку української народної педагогіки. Історія розвитку української етнопедагогіки. Поняття «традиції етнопедагогіки». Ідеал української етнопедагогіки. Основні принципи і засоби української етнопедагогіки.

Народна педагогіка в становленні і розвитку педагогічної науки. Використання народної педагогіки видатними педагогами (А.Я.Коменський, Й.Песталоцці, О.Духнович, Г.Сковорода, К.Ушинський, Б.Грінченко та ін.). Висвітлення української етнопедагогіки в науковій літературі. В.Сухомлинський і українська етнопедагогіка.

Народна педагогіка про виховання. Мета, зміст, принципи виховання. Форми, методи виховання. Самовиховання і перевиховання. Народна педагогіка про сімейне виховання. Трудове виховання - основа народної педагогіки. Про моральне виховання. Розумове виховання і народна педагогіка. Естетичне і фізичне виховання.

Народна дидактика. Головна мета народної дидактики. Принципи й методи навчання. Форми організації навчання. Народна дидактика про письмо, книгу, школу, вчителя. Народознавство. Педагогіка народознавства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.
2. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/.pdf>
3. Кулішов В.С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
4. Лебедик Л.В., Стрельников В.Ю., Стрельников М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін [Текст]: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти / Л. В. Лебедик, В. Ю. Стрельников, М. В. Стрельников. – Полтава : АСМІ, 2020. – 303 с.
5. Мартинець Л. А. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій / Л.А. Мартинець. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.
6. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. / Л.А. Марцева. – Електронні дані. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. – 150 с.
7. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. / В. О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О. О. Пучков, О. В. Уваркіна: Відповідальний редактор В. О. Ананьїн. ІСЗЗІ КПП ім. Ігоря Сікорського. – Київ : ІСЗЗІ КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 124 с.
8. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.
9. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с. Режим доступу: <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/3261/3/Pedahohika%20vyshchoyi%20shkoly.pdf>
10. Педагогіка вищої школи: підручник / В. П. Головенкін; 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с.
11. Словник-хрестоматія педагогічних понять: Навч. посібник для студентів, аспірантів, викладачів. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2004. 272 с.
12. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи. К. : Кондор, 2008. 271 с.
13. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник. К.: Либідь, 2008. 848 с.
14. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності. К.: Либідь, 2006. 272 с.

15. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах та таблицях): навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології. Київ : Компрінт, 2020. 90 с.
16. Ніколаєнко С. М. Дослідницькі університети у системі освіти та науки України. Вища школа. 2014. № 8. С. 7-15.
17. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В., Давидова О.П. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Навчально-методичний посібник. К.: «Ай Си Ес - Актив», 2016. 75 с.
18. Ніколаєнко С.М. Програма виховання студента: «Громадяни, патріот, фахівець». Навчально-методичний посібник. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В. К.: ЦП «Компрінт», 2020. 456 с.
19. Сопівник Р. Педагогіка. К.: ЦП «Компрінт», 2017. 321 с.
20. Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Варивода Н.А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: «Компрінт», 2018. 488 с.
21. Сопівник Р.В. Теорія і методика виховання. Навчальний посібник (для студентів спеціальності «Професійна освіта» та «Соціальна робота»). К.: ЦП «Компрінт», 2017. 220 с.
22. Бойправ М. Д. Психологія виховання та самовиховання: посіб. для студ. пед. спец. ВНЗ. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2007.
23. Васянович Г. П. Педагогіка і психологія. Вибрані твор у 7 т. Т. 4. Львів : «Норма», 2015. 512 с.
24. Васянович Г. П. Педагогічна етика. Вибрані твори у 7 т. Т. 3. Львів «Норма», 2015. 420 с.
25. Виховання моральності підростаючого покоління: наук.-метод. посіб. / К. І. Чорна, В. О. Білоусова, В. А. Киричок та ін. К. : Богдана, 2005. 288 с. 109 с.
26. Гаряча С. А. Етичний калейдоскоп: навч.-метод. посіб. Черкаси: ЧОПОПП, 2009. 89 с.
27. Грищенко С. В. Самовиховання особистості: монографія. Чернігів: ЧДТУ, 2009. 252 с.
28. Дуда О. О. Самовиховання школярів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського : автореф. дис.... канд. пед. наук спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». К., 2001. 20 с.
29. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. / 3-те видання, виправлене. К. : Академвидав, 2015. 304 с.
30. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посіб. для студ. ВНЗ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка. К.: Центр учб. л-ри, 2018. 240 с.

30. Москальова Л. Ю. Виховання у майбутніх учителів морально-етичної культури: теоретичний та методичний аспекти: монографія. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2009. 464 с.

31. Педагогіка вищої школи : підручник / В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І.С. Волощук та ін. ; за ред. В. Г. Кременя; АПН України, Інститут вищої освіти. К. : Педагогічна думка, 2009. 256 с.

32. Педагогічна майстерність: хрестоматія: навч. посіб. / упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; за ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища шк., 2006. 606 с.

33. Педагогічні аспекти організації навчального процесу у вищій школі: кол. монографія / За заг. ред. докт. пед. наук Н.І. Мачинської. Львів: Ліга-Прес, 2015. 162 с.

33. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін. ; за ред. О.А.Кучерук. Київ, КНТ, 2016. 258 с.

34. Сопівник Р.В., Сопівник І. В. Організація виховної роботи у закладах вищої освіти (навчальний посібник для студентів спеціальності «Педагогіка вищої школи»). К.: ЦП «Компринт», 2017. 632 с.

35. Сухомлинська О. Національна система виховання. Педагогічна газета. 2000. № 5. С. 4-8.

36. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. Т. 3 : Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. К., 1977. 670 с.

37. Ушинський К. Д. Твори: в шести томах. Т. 4: Людина як предмет виховання (спроба педагогічної антропології). К. :, 1952. 515 с.

38. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 454 с.

39. Чорна К. І. Моральні цінності особистості у контексті гуманістичної етики. Педагогічний вісник. 2008. № 1 (51). С. 24-26.

40. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 1 : Навч. Посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 624 с.

41. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

42. Юркевич П. Д. З науки про людський дух. Вибране. К.: С.115-221.

43. Юркевич П. Д. Ідея. Вибране. К. : Абрис, 1993. С. 3-72

Нормативно-правові документи:

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Закон України «Про освіту» (2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580/2015#Text>
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/naczionalno-patriotichnevixovannya/>
5. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayinii>
6. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>
7. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku>

ПИТАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ А1 «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

1. Педагогіка як наукова дисципліна. Завдання педагогічної науки. Головні категорії педагогіки. Система педагогічних наук.
2. Взаємозв'язок педагогічної теорії та практики. Методи і процес педагогічного дослідження. Рушійні сили розвитку індивіда. «Закономірності розвитку дитини. Головні умови розвитку дитини. Діагностика розвитку школярів.
3. Вікові й індивідуальні особливості розвитку дитини. Сучасна вікова періодизація і педагогічний процес. Індивідуальні особливості учнів. Педагогічний процес як система.
4. Навчання і виховання як головні складові цілісного педагогічного процесу.
5. Критерії ефективності цілісного педагогічного процесу.
6. Мета і завдання виховання в сучасній школі.
7. Основні закономірності й методологія виховного процесу.
8. Методи виховання (загальна характеристика).
9. Сучасні підходи до освіти і виховання дітей та молоді.
10. Система педагогічних методів.
11. Організація педагогічного процесу.
12. Основні інститути соціалізації дитини.
13. Авторські навчально-виховні заклади.
14. Інноваційні навчально-виховні заклади.
15. Системи організації педагогічного процесу.
16. Сучасні педагогічні технології.

17. Роль і місце школи в навчально-виховному процесі.
18. Сучасний вчитель - вимоги до нього й завдання діяльності.
19. Творчість та педагогічна майстерність вчителя.
20. Організація та управління діяльністю вчителя.
21. Сутність процесу навчання, його структура, методологія.
22. Закономірності й принципи навчання.
23. Актуальні проблеми сучасної дидактики.
24. Система виховної роботи у вищій школі.
25. Концепція громадянського виховання.
26. Актуальні проблеми теорії і практики виховання.
27. Основні закономірності й методологія виховного процесу.
28. Патріотичне виховання, його форми і методи.
29. Моральне виховання, сутність і методи.
30. Сутність і завдання естетичного виховання.
31. Національне виховання, його суть і зміст.
32. Актуальні проблеми теорії та практики виховання.
33. Народна педагогіка про сімейне виховання.
34. Духовний розвиток сучасної шкільної молоді.
35. Духовність особистості у вимірах культури, виховання та освіти.
36. Духовно-культурні цінності виховання та освіти.
37. Виховання чистої аури душі. Д.С.Лихачов.
38. Творчість та педагогічна майстерність вчителя-вихователя.
39. Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки.
40. Предмет порівняльної педагогіки, завдання та методи дослідження.
41. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у провідних розвинутих країнах та Україні (США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Японія).
42. Загальні тенденції реформування сучасних світових освітніх систем.
43. Тенденції розвитку систем дошкільного виховання в розвинутих країнах.
44. Початкова школа: сучасний стан та перспективи реформування у різних країнах світу.
45. Особливості реформування середньої освіти в розвинених країнах світу.
46. Приватні загальноосвітні заклади в сучасних освітніх системах Заходу.
47. Диференціація освіти в провідних розвинутих країнах.
48. Проблеми стандартизації освіти в провідних зарубіжних країнах.
49. Характеристика моделей європейської школи.
50. Система виховних цінностей у сучасному шкільництві Заходу. Форми й методи соціалізації дитини в освіті зарубіжжя.
51. Альтернативні навчально-виховні заклади у країнах Заходу в ХХ ст.
52. Виховання і навчання в умовах цивілізації Давнього Сходу.

53. Виховання і школа в античному світі.
54. Виховання і школа Древнього Риму.
55. Виховання і школа епохи середньовіччя.
56. Педагогічна думка і школа епохи Відродження (XIV-XVI ст.)
57. Школа і педагогіка Західної Європи і Північної Америки у середині XVII - кінці XVIII ст.
58. Основні педагогічні ідеї Я.Коменського та їх актуальність для сучасної школи.
59. Педагогіка і школа за часів Просвітництва.
60. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Я.Коменський, Ж.-Ж. Руссо).
61. Школа і педагогіка у Західній Європі і США у XIX ст.
62. Педагогічна діяльність і спадщина Й.Песталоцці.
63. Загальна характеристика історії розвитку гуманістичних педагогічних систем (М.Монтессорі, С.Френе, Р.Штайнер).
64. Ідеї розвиваючого й виховуючого навчання в педагогічному досвіді Й.Песталоцці та теорії Й-Ф.Гербарта
65. Зарубіжна школа і педагогіка першої половини XX ст.
66. Реформаторський рух в педагогіці кінця XIX - поч. XX ст.
67. Педагогічні погляди Дж.Дьюї та їх вплив на українську школу.
68. Історико-педагогічний аналіз ідей реформаторської педагогіки в Західній Європі і США (Г.Кершешптейнер, А.Лай, Р.Штайнер, Дж.Дьюї, С.Френе.)
69. Традиції вальдорфської школи Р.Штайнера і їхнє сучасне продовження.
70. Сучасна школа в зарубіжній педагогіці.
71. Предмет і основні етапи розвитку української педагогіки.
72. Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі.
73. Вплив християнства на розвиток школи і педагогіки в Київській Русі.
74. Основні тенденції морального виховання в християнській педагогіці.
75. Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі та провідні ідеї їх авторів.
76. Роль братських шкіл України у XVI-XVII ст. у розвитку національної освіти.
77. Вклад Острозької академії в українську педагогічну культуру.
78. Освітня діяльність і педагогічні погляди Г.Сковороди.
79. Києво-Могилянська академія як центр вітчизняної науки, культури та освіти ХУП- ХУІІІ ст.
80. Педагогічні ідеї О.Духновича.
81. Розвиток освіти та педагогічної думки у Західній Україні (друга половина XIX - поч. XX ст.).
82. Педагогічні погляди Т.Левченка, М.Костомарова, П.Куліша.
83. К.Ушинський - засновник наукової педагогіки.

84. Педагогічні погляди та освітня діяльність М.Пирогова в Україні.
85. Педагогічні ідеї М.Драгоманова.
86. Освітня діяльність і педагогічні погляди Б.Грінченка.
87. Українська школа і педагогічна думка в період визвольних змагань українського народу (1917-20 рр.).
88. Характерні риси освітньої політики українських урядів (Центральної Ради, Гетьманату, Директорії).
89. М.Грушевський про українську школу.
90. Роль суспільно-громадської педагогічної діяльності та теоретичної спадщини професора І.Огієнка у відновленні національної освіти України.
91. Система освіти України в 20-их роках. Загальна характеристика, зміст і методи навчання.
92. Вклад Софії Русової у розвиток української педагогіки.
93. Науково-практична діяльність відомих українських педагогів (Я.Чепіга, О.Музиченко, І.Соколянський, О.Залужний).
94. Науково-методична діяльність Наркомосу України в 20-их рр.
95. Організація навчально-виховного процесу в 20-х рр. в школах України.
96. Впровадження загального обов'язкового навчання.
97. Організація навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі.
98. Педагогічні погляди й просвітницька діяльність перших міністрів освіти періоду 1917- 1920 рр. (І.Стешенка, І.Огієнка, П.Холодного, М.Василенка).
99. Г.Гринько та Я.Рядно - теоретики та організатори радянської системи освіти.
100. Зародження і розвиток суспільного дошкільного виховання в Україні.
101. Спільне та відмінне в українській та російській системах народної освіти в 20-их роках ХХ ст.
102. Педагогічна діяльність А.Макаренка, його вклад в розвиток педагогічної науки.
103. Ідеї самоуправління в педагогічній спадщині А.Макаренка.
104. Трудове виховання в педагогічній діяльності А.Макаренка.
105. Педагогічна діяльність В.Сухомлинського та використання його ідей в сучасній школі.
106. «Школа радості» В.Сухомлинського.
107. Гуманістична сутність педагогічних поглядів В.Сухомлинського.
108. Теорія і практика вільного виховання в історичному розвитку.
109. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами.
110. Стан освіти, школи й педагогіки в Україні в 50-90-х рр. ХХ ст.
111. Розвиток українського шкільництва в умовах розбудови Української держави.

Критерії оцінювання знань на вступному іспиті.

Оцінка на вступному екзамені складається із оцінки відповіді на питання білету (тестові питання та питання, що передбачають коротку відкриту відповідь) із додатковими питаннями (до 70 балів) та оцінки дослідницької пропозиції (до 30 балів).

Оцінювання відповіді вступника до аспірантури відбувається на підставі виявленого рівня його підготовленості до науково-дослідної й дослідно-експериментальної діяльності в галузі теорії навчання, ступеня й глибини бачення ним нагальних педагогічних проблем і шляхів їх розв'язання.

Критерії оцінювання відповіді на білет (максимальна оцінка – 70 балів)

Кількість балів	Якість відповіді
60-70	Якщо під час відповіді на питання продемонстровано вільне оперування педагогічними знаннями з усіх галузей педагогічної науки, здатність підтримати проблемну дискусію, професійну ерудицію в передбачуваній сфері наукового дослідження, поінформованість щодо найбільш важливих педагогічних ідей, які висловлювалися в минулому та є предметом наукових дискусій сьогодні, володіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної педагогіки; виявлено науково-аналітичні здібності, здатність виокремлювати педагогічні факти, явища, події й описувати їх мовою педагогічної науки, використовувати теоретичні знання як основу й метод пізнання, знаходити й бачити проблеми для здійснення актуальної науково-педагогічної

	діяльності, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем і збагачення професійних знань.
41-59	Якщо розкрито зміст питань, показано загальну наукову ерудицію, науково-аналітичні здібності, проте не виявлено та не обґрунтовано сучасні проблеми в розвитку педагогічної науки не наведено власне бачення шляхів їх вирішення.
21-40	Якщо вступник розкрив основний зміст питань, однак припустився окремих неточностей у трактуванні провідних науково-педагогічних категорій, концепцій та стратегій розвитку освіти.
0-20	Якщо відсутні знання науково-теоретичних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності, за умов неадекватної відповіді на питання білетів, нерозуміння сутності проблеми, що обговорюється, нездатності відповісти на основні та додаткові запитання та при відмові давати відповідь й виконувати екзаменаційне завдання.

Критерії оцінювання дослідницької пропозиції (максимальна оцінка – 30 балів)

Критерій - наукова новизна:

(0-5 балів). Заявлена проблема, її аспекти, що пропонується дослідити, методи, за допомогою яких заплановано її вирішувати, не є новими. Тема розроблена у дослідженнях інших авторів.

(6-10 балів). Заявлена проблема не є новою, але виділено нові її аспекти або ж запропоновано ті методи дослідження, які раніше для її вивчення не використовували.

(11-15 балів). Заявлена проблема та її аспекти, що їх пропонується дослідити, є новими.

Критерій - обґрунтованість викладу матеріалу:

(0-5 балів). Зміст тексту викладено безсистемно, не всі необхідні компоненти структури дослідницької пропозиції представлено, окремі змістові частини тексту повторюються або ж суперечать одна одній. Автор ніяк не обґрунтовує тези, які висловлює.

(6-10 балів). Аналіз останніх досліджень і публікацій є послідовним переліком праць із заявленої проблеми з поодинокими коментарями автора. Структура тексту в цілому струнка, не вистачає 1-2 компонентів структури дослідницької пропозиції, наявні 1-2 випадки логічної незв'язності викладу чи необґрунтованої повторюваності окремих тез. Іноді автор робить спробу обґрунтувати свої тези, але інколи припускається логічних чи фактологічних помилок.

(11-15 балів). Аналіз останніх досліджень і публікацій у межах заявленої теми виконано системно, пов'язаний із заявленою проблемою; автор демонструє спроможність формулювати власні аргументовані гіпотези, визначати перспективність теми, а також робити на підставі цього аналізу власні висновки. Структура змісту дослідницької пропозиції струнка, наявні усі її необхідні компоненти, компоненти доповіді представлені в логічній

послідовності, не повторюються і не суперечать одна одній. Тези, що їх висловлює автор, підкріплені логічними міркуваннями чи фактичним матеріалом.

Голова фахової атестаційної
комісії

д. філос. н., проф. Барна Н.В.

Члени фахової атестаційної комісії:

д. пед. н., проф. Зеленов Є.А.

к.пед. н., доц. Кузьменко О.Г.

Відповідальний секретар ПК

Мазнів Є.О.